

Jobbok. ptk 21/8 1947

arkkitehti Schreck ja
sihteerit Reinonen
opintomatkalle
Amerikkaan.

Matkan, jonka yhdessä arkkitehti Schreckin kanssa viime syksynä tein Amerikkaan, pääasiallisena tarkoituksena oli tutustua amerikkalaisiin pankkirakennuksiin silmällä pitäen suunnitella olevaa Suomen Pankin pääkonttorin uudisrakennusta, minkä lisäksi tarkoitukseni oli, sikäli kuin aikaa oli käytettävissä, tutustua amerikkalaiseen pankkitoimintaan sikäläisissä pankeissa. Amerikassa oleskelua varten oli arkkitehti Schreckille varattu aikaa puolitoista kuukautta ja minulle noin kaksi kuukautta. Sitäpaitsi oli käytettävissämme pari päivää Tanskassa ja Englannissa, jona aikana meillä oli tilaisuus pistäytyä sekä Danmarks Nationalbankissa että Bank of Englandissa. Koska se aika, jonka mainituissa pankeissa saatoimme viipyä, oli kuitenkin näin rajoitettu, muodostui käyntimme niissä ainoastaan kiertokuluksi läpi pankkirakennusten, mutta oli tämä tutustumisen mielenkiintoinen sikäli, että saimme siitä jonkinlaisen vertauskohdan tutustuessamme myöhemmin amerikkalaisiin pankkirakennuksiin. Bank of Englandin rakennuksen uusin osa, jonka rakentaminen kesti noin 12 vuotta, onkin nyt täydelleen valmis ja suuruudessaan varsin vaikuttava. Varsinkin johtokunnan käytettävissä olevat huoneet ovat sekä sisustukseltaan että kooltaan sellaisia, ettemme niiden vertaisia Amerikassakaan missään nähneet.

Amerikkaan saavuimme lokakuun 1 päivänä ja suunnittelimme oleskelumme Yhdysvalloissa siten, että ensin kävisimme tärkeimmissä pankkilaitoksissa New Yorkissa sekä sen jälkeen tekisimme kiertomatkan maaseudulla niin kauan kuin ilmat lokakuussa ovat suotuisat. Matkat suoritimme osittain lentoteitse, mikä matkustamistapa on nopea eikä juuri kalliimpikään kuin matkat rautateit-

se. Matkamme aikana kävimme paitsi New Yorkissa myös Chicagossa, Detroitissa, Buffalossa, Washingtonissa ja Philadelphiassa sekä arkkitehti Schreck myöhemmin yksinään lisäksi Bostonissa, joissa kaikissa kaupungeissa meille ilmoitettiin olevan sellaisia pankkirakennuksia, joista voisimme saada ideoita suunnitteilla olevaa pääkonttorimme pankkirakennusta varten. Matkamme aikana kävimme kaiken kaikkiaan 26 eri pankissa, joista kaikki eivät kuitenkaan olleet pääkonttoreita, vaan eräiden suurpankkien haarakonttoreita. Lisäksi kävimme monissa muissa huomattavissa rakennuksissa sekä tapasimme joukon arkkitehtejä, jotka erittäin auliisti selostivat meille amerikkalaista arkkitehtuuria ja varsinkin pankkirakennuksia koskevia kysymyksiä.

Pankkirakennuksiin tutustuessamme kuluikin se aika, joka oli herra Schreckille varattu, aivan tarkkaan. Eräässä vaiheessa näytti jo siltäkin, ettemme ehtisi mainitussa ajassa saada suunnittelemaamme ohjelmaa läpiviedyksi kokonaisuudessaan, mutta kirstettyämme tahtia ehdimme kuitenkin sen toteuttaa. Sen sijaan se aika, joka minulle jäi varsinaiseen pankkitoimintaan tutustumista varten, supistui noin kahteen viikkoon, minkä vuoksi tutkimukseni tässä suhteessa oli rajoitettava ainoastaan muutamaan pankkiin ja niissäkin vain määrättyihin asioihin. Koska, kuten tunnettua, amerikkalaiset pankit ovat mitä suurimmassa määrin mekanoituja, tunsin mielenkiintoa niissä käytännössä oleviin konttorikoneisiin sekä ennen kaikkea henkilökuntaa koskeviin kysymyksiin, joita olen aikaisemmin englantilaisissakin pankeissa seurannut. Lisäksi perehdyin, koska siihen ilmeni tilaisuus, setelien laskemiseen, makuloimiseen ja polttamiseen. Kysymys siitä, missä pankeissa näitä tutkimuksia suorittaisin, osoittautui aluksi melko vaikeaksi ratkaista. Tämä lähinnä siitä syystä, että kaikki

amerikkalaiset pankit, joissa kävin, sangen ystävällisesti ja vetoavasti esittivät juuri omaa pankkiaan tähän tarkoitukseen sopivaksi laitokseksi. Lopuksi päädyin siihen, että käyttäisin jäljellä olevan aikana Federal Reserve Bank of New Yorkissa, joka lähinnä vastaa Suomen Pankkia, Irving Trust Companyssa, joka vaikutti ulkonaisesti uudenaikaisimmalta, sekä Chemical Bank & Trust Companyssa, joka osoitti vieraitaan kohtaan sellaista aktiivisuutta, että kieltäytyminen olisi ollut epäkohteliasta. Mainittakoon, että viimeksimainittu pankki oli lähettänyt edustajansa meitä vastaan laivarantaan, avusti hotellihuoneen hankkimisessa ja lähetti suosittelukirjeet kaikkiin niihin New Yorkin ulkopuolella oleviin pankkeihin, joissa katsoimme olevan syytä käydä. Valintaani olinkin tyytyväinen, joskin saatoin todeta, että esim. konttorikoneet kaikissa näissä pankeissa olivat suunnilleen samanlaisia, työntahti ja asiakkaidenpalvelu samojen periaatteiden mukaan järjestettyjä eivätkä henkilökunnankaan edut ja velvollisuudet olleet suuresti erilaisia.

Valitessani tämän esitykseni aiheetta tulin siihen tulokseen, että siksi ehkä parhaiten sopisi niiden kysymysten selvittely, jotka koskevat amerikkalaisten pankkien henkilökuntien asemaa ja velvollisuuksia. Ennenkuin kuitenkaan ryhdyn niitä selostamaan, haluaisin kertoa eräitä pääpiirteitä amerikkalaisista pankkirakennuksista. Heti tulkoon mainituksi, että Amerikassa ei aivan viime vuosina ole sanottavasti rakennettu uusia suurempia pankkirakennuksia. Syynä tähän ovat rakennustarvikkeiden korkeat hinnat ja kalliit työpalkat, jotka, kuten meilläkin, vaikeuttavat suuresti uusien rakennusten aikaansaamista. New Yorkissa on Irving Trust Companyn pankkirakennus uusin, joka valmistui v. 1931. Sanotussa kaupungissa on kuitenkin aivan viime

aikoina tullut valmiiksi joukko pieniä haarakonttorien huoneistoja ja oli sellaisia parhaillaan myös rakenteilla. Uusin pankkirakennus, jonka matkallamme näimme, oli Philadelphia Saving Fund Societyn pankkirakennus Philadelphiassa, joka valmistui noin pari vuotta sitten ja oli täysin funktionalistista tyyliä. (Kuva).

Kuten tiedämme, ovat New Yorkissa sijaitsevien pankkien pääkonttorien toimitalot kooltaan sangen valtavia, useimmat pilvenpiirtäjiä. Nämä talot eivät kuitenkaan yleensä ole kokonaisuudessaan pankin käytössä, vaan kuuluu pankkiin tavallisesti 8-10 rakennuksen alimmista kerroksista sekä lisäksi ruokailusalit ja oleskeluhuoneet aivan pilvenpiirtäjän huippukerroksissa. Näistä huippukerroksista, so. 58 - 60 kerroksista, on aivan valtava näköala yli Manhattanin saaren, mikäli ilma on selkeä, ja esim. Citibankin virkamiesten ruokasalista voi syödessään seurata, miten suuret valtamerialukset purjehtivat Hudson-virtaa ylös. Rakennusten välikerrokset on vuokrattu erilaisille virastoille ja konttoreille. Liikkuminen kerroksista toisiin tapahtuu yksinomaan hisseillä, jotka vievät rakennuksesta suuren lukumääränsä vuoksi melkoisen tilan ja joista toiset, nk. pikahissit pysähtyvät ensimmäisen kerran tavallisesti vasta 30. kerroksessa ja paikallishissit taas jokaisen kerroksen kohdalla. Eri kerroksissa sijaitsevien osastojen väliset yhteydet hoidetaan osittain vahtimestarien välityksellä, osittain käyttäen putkipostia. Holvien ja eri kerrosten välillä kulkee myös joissakin pankeissa pieniä tavarahissejä, joilla siirretään esim. arvopapereita ja tilikirjoja holveista osastoille.

Pankin tärkein ja suurimmalla huolella rakennettu osa ovat holvit. Eräs amerikkalainen rakentaja, joka kertoi olevansa erikoistunut juuri pankkirakennuksiin, selittikin, että pankkia ra-

kennettaessa ei saa menetellä siten, että ensin suunnitellaan pankki ja siihen holvi, vaan on lähdettävä siitä, että ensin rakennetaan holvi ja sen ympärille pankki. Sama rakentaja selitti muuten pystyvänsä rakentamaan holvin, joka tarjoaa 100-prosenttisen suojan tulta, vettä ja kaikenkokoisia pommeja vastaan. Lisäksi hän selitti pystyvänsä konstruoimaan sekä fysikaalisia että kemiallisia hälytyslaitteita, jotka tekevät kaikenlaiset ryöstö- ja murtoyrietykset täysin tehottomiksi. Hän tarjosi muuten au- liisti apuaan, jos joudumme vaikeuksiin näitä kysymyksiä myöhem- min ratkaistessamme. Holvit, jotka sijaitsevat useissa kerrok- sissa maanpinnan alapuolella, ovat kahta eri tyyppiä. Toiset ovat varatut pankin omiin tarkoituksiin, toiset taas sisältävät asiakkaiden tallelokerot sekä pieniä huoneita, joissa asiakkaat voivat rauhassa työskennellä arvopapereineen. Suurin asiakashol- vi, jonka näimme, oli Continental Illinois National Bank of Chi- cagossa, jossa asiakkaiden tallelokeroita oli 58,000 ja josta tal- lelokeroita olivat vuokranneet kaikkiin kansankerrokseen kuuluvat henkilöt. Kaikissa holveissa on tavattoman jykevät ovet, jotka ovat varustetut erikoisilla kellolaitteilla. Tämä merkitsee sitä, että ennen oven sulkemista siinä olevat kellot asetetaan näyttä- mään määrättyä aikaa eikä ovea sulkemisen tapahduttua ennen mää- räajan umpeenkulumista voida ulkoapäin millään keinolla avata. Jos kuitenkin sattuisi, että erehdyksessä joku henkilö olisi jää- nyt holviin, voi hän suorittaa hälytyksen holvin sisällä olevalla puhelimella ja ovi voidaan avata ulkoapäin sen jälkeen kuin sisäl- lä olija on painanut oven sisäpuolella olevaa nappia. Yleensä ei holviin kuitenkaan kukaan voi jäädä, sillä kaikkien holvin käytä- vien päissä on kulmapeilit, joten ovelta yhdellä silmäyksellä saattaa todeta, onko holvissa ketään. Holveissa on sitäpaitsi

herkät mikrofonit, jotka ovat yhdistetyt vartiohuoneeseen, ja näiden mikrofonien välityksellä kuuluu selvästi, jos holvissa joku liikkuu. Holvien seinät ovat rakennetut erikoismenetelmiä käyttäen, ja niissä on tavallisesti rappauksen alla suojaverkko, joka on yhdistetty hälytyslaitteisiin. Jos tällaista seinää ryhdytään tavalla tai toisella murtamaan, alkaa hälytysysteemi heti toimia. Lisäksi ovat holvit usein varustetut sädesuojalaitteilla, joita koskevat yksityiskohdat pidetään kuitenkin niin salaisina, että niiden konstruktioista ei vieraille anneta minkäänlaisia selityksiä. Paitsi mainittuja fysikaalisia ja kemiallisia suoja-keinoja, ovat holvit sangen huolellisesti vartioituja. Niiden etuhuoneissa ja käytävissä liikkuu runsaasti aseistettuja poliiseja, joita esim. First National Bank of Chicagossa on yksinomaan pankin palveluksessa 108. Näillä poliiseilla on omat vartiohuoneensa, vartiopäällikkönsä, asehuoneensa, kone- ja kaasupistoolinsa jne. Näin huolellista vartiointia emme kuitenkaan todenneet muissa kaupungeissa kuin Chicagossa.

Kuten edellä jo mainitsin, on pankin hallussa tavallisesti rakennuksen 8 - 10 alinta kerrosta. Näihin kerroksiin ovat pankin osastot sijoitetut siten, että ne osastot, jotka eniten joutuvat asiakkaitten kanssa tekemisiin, ovat alemmissa kerroksissa ja nk. operatiiviset osastot ja henkilökuntaa koskevia asioita käsittelevät osastot ylemmissä kerroksissa. Varsinaisesta yhteisestä toimistosalista siinä mielessä kuin meillä ei amerikkalaisissa pankeissa voida puhua. Tämä johtuu lähinnä siitä, että on mahdotonta rakentaa niin suurta pankkisalia, että siihen voitaisiin sijoittaa kaikki yleisöä palvelevat virkailijat. Tämän johdosta onkin järjestetty siten, että tavallisesti joko rakennuksen ensimmäisessä tai toisessa kerroksessa on nk. yleinen pankkisali,

jonka lisäksi jokaisella sellaisella osastolla, joka joutuu tekemisiin asiakkaiden kanssa, on oma toimistohuoneensa, jonka suuruus riippuu siitä, missä määrin osasto joutuu henkilökohtaiseen kosketukseen asiakkaittensa kanssa. Nk. yleiseen pankkisaliin on sijoitettu kassanhoitajat sekä sellaiset pankin osastot, jotka hoitavat kaikkein tavallisimpia ja yksinkertaisimpia pankkiasioita. Sen sijaan on esim. ulkomaanosastolla, remburssiosastolla, arvopaperiosastolla ja luotto-osastolla kullakin kerroksessaan oma toimistonsa, jossa myös on kassat siellä käyviä asiakkaita varten. On itsestään selvää, että tämä systeemi on ainoa mahdollinen silloin kuin pankki on saavuttanut sellaiset mittasuhteet, ettei pankin jokainen osasto voi järjestää yleiseen toimistosaliin paikkoja yleisöä palveleville virkamiehilleen. Tästä on luonnollisesti se etu, että asiakkaiden jakaantuessa eri toimistoihin vältetään liiallinen tungos ja asiat voidaan hoitaa joustavammin ja nopeammin.

Yleensä Amerikassa harrastetaan ns. suurten salien järjestelmää ja on siellä omat työhuoneet ainoastaan korkeimmilla virkamiehillä. Muut tärkeämmät virkamiehet, useinpa vice presidenttiin saakka, ovat sijoitetut suuriin huoneisiin, joissa pöydät ovat pienen välimatkan päässä toisistaan. Näissä valtavissa huoneissa saattaa työskennellä kymmeniäkin virkamiehiä, joilla lisäksi useimmilla, jos asianomaisen virka-asema sitä edellyttää, on oma sihteerinsä. Asiakkaat pääsevät myös näihin huoneisiin, mikäli he haluavat keskustella jonkin määrätyn virkamiehen kanssa. Tätä tarkoitusta varten on jokaisen pöydän vieressä ylimääräinen tuoli asiakasta varten ja pöydällä nimikilpi, johon on merkitty asianomaisen virkamiehen nimi ja virka-asema pankissa. Tällainen järjestely edellyttää luonnollisesti, että huoneet ovat konstruo-

dut siten, että niissä ei synny liiaksi melua, joka häiritsisi työskentelyä. Tämä on aikaansaatu siten, että lattiat peittää paksu seinästä seinään ulottuva matto, ja katto, samaten kuin seinätkin ovat päällystetyt erikoisella ääntävaimentavalla (sound proof) levyllä. Puhelimissa ei myöskään ole kellojärjestelmää, vaan useimmiten eräänlainen summerilaite, joka on sijoitettu kirjoituspöydän alle sopivaan paikkaan. Tästä onkin seurauksena, että huoneissa ei synny kaikua eikä esim. kirjoituskoneiden nakutus ja puheensorina häiritse muita huoneessa työskenteleviä lainkaan. Ms. operatiivisilla osastoilla, joilla työskentelee eräissä jopa 500:kin henkeä yhdessä salissa, on tietysti koneiden rätinäntäydellinen vaimentaminen mahdotonta, mutta ihmeteltävän vähäiseksi melu on kuitenkin saatu. Sitäpaitsi on sanotunlaisille osastoille melkeinpä kaikissa pankeissa järjestetty kovaäänisen välityksellä musiikkia, joka jatkuu aina 15 minuuttia kerrallaan samoin 15 minuutin tauon jälkeen, ja tämä on omiaan eliminoida siksi ajaksi koneiden synnyttämän äänen. Tämä musiikin antamisysteemi on käsittääkseni ominaista juuri amerikkalaisille pankeille, sillä missään muualla pankeissa en sitä ole tavannut. Tiedustelin niitä kokemuksia, joita tästä järjestelmästä on saatu, ja olivat ne yksinomaan ylistäviä. Varsinkin sellaisilla osastoilla, jotka työskentelevät öisin, sillä selitettiin olevan erikoisen piristävä vaikutus ja sitäpaitsi virkailijat kuunnelllessaan musiikkia eivät keskustele keskenään. Kysyessäni, minkälaista musiikkia kovaäänisten kautta yleensä välitetään, amerikkalaiset selittivät sen olevan klassillista, joskin minä puolestani kuulin esitettävän vain ajanvietemusiikkia.

Mainitunlaiset pankkisalit ja etenkin aulat ja toimistot vaikuttavat suuruutensa johdosta, varsinkin kun ne yleensä ovat myös melko korkeita, hyvin juhlallisilta. Tällainen rakennustapa

ei kuitenkaan todennäköisesti tule jatkumaan uusia pankkirakennuksia suunniteltaessa. Niinpä oli minulla tilaisuus keskustella erään arkkitehdin kanssa, joka parhaillaan laati piirustuksia Chemical Bankin uutta pilvenpiirtäjätoimitaloa varten, jota lähitulevaisuudessa ryhdytään rakentamaan Broadwayn varrelle ja hän huomautti, että pankkirakennuksia suunniteltaessa ei pitäisi pyrkiä luomaan mitään kovin juhlallista, vaan pikemminkin kodikasta. Pankkirakennuksen on oltava sellainen, että asiakkaan sinne saapuessaan ei tarvitse tuntea tulleensa kirkkoon, jossa tuntee pienuutensa ja vähäpätöisyytensä, vaan kodikkaaseen paikkaan, jossa hän viihtyy ja voi luottamuksellisesti kertoa asiansa.

Amerikkalaisissa pankeissa on yleisöpalveluun kiinnitetty erikoista huomiota ja on se koetettu järjestää mahdollisimman joustavaksi, nopeaksi ja samalla varmaksi pankin omaa etua silmälläpitäen. Pankki ei yleensä ota itselleen minkäänlaista riskiä, vaan kaikki mahdollisuudet otetaan tarkasti huomioon. Samalla on kuitenkin jokaisen asiakkaan palvelu mahdollisimman henkilökohtaista ja kohteliasta. Tarkoituksena on saada asiakas siihen käsitykseen, että pankki tahtoo erikoisella huolella palvella juuri häntä ja pitää hänen asiansa perusteellista ja nopeata järjestelyä tärkeänä. Asiakkaassa on herätettävä luottamusta pankkiin ja saatava hänet viihtymään siellä.

Tämä tietysti asettaa erikoisia vaatimuksia henkilökunnalle ja varsinkin niille, jotka joutuvat henkilökohtaiseen kosketukseen yleisön kanssa. Niinpä ohjekirjassa, joka annetaan jokaiselle pankin palvelukseen otetulle virkailijalle, heti ensimmäisellä sivulla tehostetaan näitä seikkoja mm. seuraavasti: "Teidän tulee alituisesti pitää mielessänne yleisöä palvellessanne, että edustatte pankkia. Ei ole kylliksi, että olette kykenevä ja koh-

teltias, vaan jokaisen meistä tulee vakavasti pyrkiä miellyttämään sekä asiakkaitamme että työtovereitamme. Huomaavaisuus, kohteliaisuus ja tahdikas esiintyminen eivät maksa mitään mutta merkitsevät paljon. Pankki ei ole äreiden ja nurisevien virkailijoiden paikka eikä kenenkään, joka jossakin tilanteessa, olipa se mikä hyvänsä, osoittaa pienintäkään epäkohteliaisuutta yleisölle. Kuiskuttelu ja jutteleminen virkatovereiden kanssa asiakkaiden läsnäollessa antaa sen käsityksen, että ette kiinnitä riittävästi huomiota virkatehtäviinne. Muistakaa myös, että huutaminen on aivan tarpeetonta ja aina epähienoa. Jokainen meistä on vastuussa siitä, että yleisönpalvelumme täyttää korkeimmat vaatimukset." Nämä määräykset eivät ole ainoastaan paperilla, vaan niiden noudattamista valvotaan jatkuvasti.

Jotta pankin palveluksessa olevista henkilöistä saataisiin kustakin erikseen eräänlainen yleiskuva, on joissakin pankeissa järjestetty nk. henkilökunnan arvostelu. Itse puolestani tutustuin tällaiseen järjestelmään ainoastaan Federal Reserve Bankissa ja luulen, ettei se kuitenkaan ole varsin yleinen. Arvostelu suoritetaan kunkin virkailijan osalta kahdesti vuodessa. Arvostelun toimittavat asianomaisen osaston päällikkö sekä kaksi henkilöosaston määräämää virkamiestä yhdessä. Henkilöosaston määräämät arvostelijat kiertävät pankin eri osastoilla ja seuraavat siellä työskentelyä sekä tekevät virkailijoille heidän tehtäviään koskevia kysymyksiä. Arvostelu annetaan seuraavista asioista: Työn laatu, työn määrä, aloitekyky, edellytykset yhteistoimintaan virkatoverien kanssa, persoonallisuus, onko asianomaisella virkamiehellä tai -naisella nk. johtajanominaisuuksia, palveluskyky, täsmällisyys sekä yleisarvostelu. Arvostelussa annetaan 5-laisia arvosanoja nim. huono, kohtalainen, hyvä, erittäin hyvä ja oival-

linen (excellent). Arvostelussa noudatetaan sellaista järjestelmää, että jokaisella osastolla samanlaista työtä tekevistä valitaan paras, jolle annetaan jokin edellä mainituista arvosanoista, sekä verrataan muita häneen asettaen heidät järjestykseen parhaimmasta huonoimpaan. Mainitut arvosanat merkitään sittemmin henkilösastolla pidettävään henkilökorttiin, joka sisältää kaikki muutkin asianomaista virkailijaa koskevat tiedot, ja käytetään arvosanoja perusteena toimitettaessa palkankorotuksia, ylennyksiä virassa jne. Mainittu järjestelmä on tietysti omiaan suuressa laitoksessa, jossa on tuhansia virkailijoita, antamaan kustakin virkailijasta melko yksityiskohtaisen kuvan ja niin ollen helpottaa häntä koskevien kysymysten ratkaisemista, mutta voi sitä pitää mielestäni onnistuneena vain sellaisilla osastoilla, joilla suoritetaan pääasiallisesti mekaanista työtä. Sitäpaitsi on tässä järjestelmässä se vaara, että arvostelua ei suoriteta riittävän objektiivisesti, ja kun kysymyksessä on näin suuret henkilömassat, on luonnollisesti vaikeata muodostaa täysin objektiivista arvostelua kustakin yksilöstä.

Virkailijoita koskevia asioita hoitaa pankeissa erikoinen osasto, nk. personal division. Suurpankeissa tämä osasto käsittää useita kymmeniä henkilöitä osastonpäällikköineen ja virkailijoineen. Tällaisen osaston olemassaolo on luonnollisesti aivan välttämätön, koska suurpankkien henkilökunnat jo pääkonttorien osalta lasketaan tuhansissa. Niinpä Citibankin pääkonttorin henkilökunta on lähes 6,000, Federal Reserve Bank of New Yorkin noin 4,200 ja Continental Illinois National Bank of Chicagon samoin noin 5,000.

Uudet virkailijat otetaan pankkiin henkilösaston kautta. Pankin palvelukseen hyväksyttyä henkilöä ei kuitenkaan heti sijoi-

teta millekään osastolle, vaan hänet siirretään ensiksi nk. harjoitusosastolle. Siellä hänet perehdytetään pankin eri toimintamuotoihin, konttorikoneiden käyttöön jne. Harjoitusosastolla myös tutkitaan, onko pankin palvelukseen otettu henkilö luonteenlaadultaan ja taipumuksiltaan sopiva pankkityöhön. Jos näin ei havaita olevan, ilmoitetaan siitä asianomaiselle. Toiselta puolen odottaa pankki jokaiselta palvelukseensa otetulta, että hän havaitessaan, ettei pankkityö sovi hänelle, ilmoittaa siitä viipymättä. Näin siksi, että jokaisen tulee antautua alalle, joka hänelle sopii, ja asianomaiselle itselleen on luonnollisesti vahiingoksi, jos hän vasta vuosien kuluttua havaitsee kuluttaneensa parhaat vuotensa työssä, joka ei hänelle sovi eikä häntä tyydytä.

Paitsi sitä ohjausta, jota annetaan pankin harjoitusosastolla, on jokaisella harjoittelijalla kuten myös jo pankin palveluksessa olevilla vanhemmilla virkailijoilla tilaisuus täydentää pankkityötä ja siihen liittyviä toimialoja koskevia tietojaan American Institute of Banking'issä, tai muissa kouluissa ja yliopistoissa. Pankki osallistuu kurssimaksuihin kolmella neljänneksellä, jos kurssi suoritetaan American Institute of Banking'issä ja puolella, jos opintoja harjoitetaan muissa kouluissa. Avustus ei kuitenkaan nouse enempää kuin 30 dollariin lukukaudessa ja 60 dollariin vuodessa. Avustuksen saamisen edellytyksenä on kuitenkin, että opiskeluaineet suoranaisesti liittyvät pankkialaan, ja että niistä on hyötyä asianomaisen työskentelylle pankissa.

Henkilökunnan täydennys osastoilla tapahtuu siten, että lisätyövoimaa tarvittaessa lähetetään henkilösosastolle anomus ja ilmoitus siitä, millaiseen tehtävään uutta virkailijaa tarvitaan, minkä jälkeen henkilösosasto puolestaan toimittaa sopivaksi katsomansa henkilön pyynnön lähettäneelle osastolle.

Viime keväästä saakka ovat kaikki pankit pitäneet lauan-

taisin konttorinsa suljettuina, joten viikossa työskennellään vain viisi päivää. Työaika pankeissa on klo 9 - 17 ja lounasaikaa on yksi tunti. Eräillä operatiivisilla osastoilla, kuten shekki- ja tulevan postin osastoilla, työskennellään kuitenkin 24 tuntia vuorokaudessa kolmessa vuorossa. Nämä vuorot ovat klo 9 - 17, 17 - 2 ja 2 - 9. Tämä on välttämätöntä siksi, että esim. shekki-osastolla käsiteltävien shekkien lukumäärä on niin suuri, että normaalityöaikana ei niitä läheskään ehdittäisi käsitellä. Esim. Chemical Bankissa, joka ei suinkaan ole suurimpia pankkeja, käsitellään vuorokaudessa noin 60,000 shekkiä. Tulevan postin osasto on myös avoinna läpi vuorokauden, koska posti toimii kaikkina vuorokauden aikoina. Ilta- ja yövuoroissa työskenteleville maksetaan 20 %:n korotus normaalipalkkoihin. Yleensä pyritään siihen, että kukaan ei joutuisi työskentelemään ilta- tai yövuoroissa kovin pitkää aikaa, vaan että hänet mahdollisimman nopeasti voitaisiin siirtää normaaliin päivävuoroon. Saattaa kuitenkin kulua jonkin kohdalta neljäkin vuotta, ennenkuin näin saadaan järjestetyksi. Ylityötä vältetään mahdollisuuksien mukaan. Milloin se kuitenkin on välttämätöntä, maksetaan siitä virkailijoille lisäpalkkiota, mikäli työaika ylittää 40 tuntia viikossa. Ylityöpalkkiosta eivät kuitenkaan pääse osallisiksi nk. officers, so. meillä kamreeria vastaavat tai sitä ylemmät virkamiehet. Ylityöstä maksettava palkka on yleensä noin 50 % normaalipalkkaa suurempi riippuen kuitenkin mm. asianomaisen palkan suuruudesta sekä eräistä muista tekijöistä.

Työhön on saavuttava täsmällisesti. Työhön saapumis- ja työstä poistumisaika kontrolloidaan listoilla. Nk. kontrollikelloja ei amerikkalaisissa pankeissa ole muuta kuin joissakin tapauksissa nk. talon henkilökuntaa, s.o. lämmityslaitteiden hoitajia, asentajia, hissinkuljettajia jne. varten. Koska kysymys

saapumis- ja poistumisajan tarkkailusta on viime aikoina ollut meilläkin aktueelli, selitän seuraavassa lyhyesti Federal Reserve Bankissa käytännössä olevan järjestelmän, joskin se selitettynä on jossain määrin monimutkainen. Aamulla osastonpäällikkö täyttää listan, johon merkitään osasto, päivä, osaston päällikön nimi, osaston mies- ja naisvirkailijain kokonaislukumäärä, läsnä olevien lukumäärä ja poissaolevien lukumäärä. Lisäksi merkitään listaan poissaolevien nimet ja syy poissaoloon. Listan toiselle puolelle merkitään myöhästyneiden nimet, saapumisaika ja syy myöhästymiseen. Tämä lista lähetetään päivittäin ennen klo 13 henkilösastolle. Illalla työn päättyessä tehdään joka osastolla päivän työaikalista. Siihen merkitään jokaisen virkailijan nimi, työhön saapumisaika niiden osalta, jotka ovat myöhästyneet, ja kaikkien osalta työstä lähtöaika. Tähän listaan on jokaisen virkailijan ennen työstä lähtöään omakätisesti kirjoitettava nimensä. Työaikalistoista tehdään jokaisella osastolla viikottain yhteenveto, joka lähetetään henkilösastolle. Kamreereita, officers, ja sitä korkeampia virkamiehiä eivät sanotut listat koske. Henkilösastolla on jokaisesta pankin virkailijasta oma korttinsa, jonka etupuolelle edellä mainittujen raporttien perusteella merkitään kaikki hänen poissaolonsa kuukausittain ja syyt poissaoloon. Kortin toiselle puolelle merkitään kaikki myöhästymiset, kuukausi, päivä ja myöhästymisaika. Mainituista korteista voidaan todeta, kuinka usein ja kuinka paljon kukin on ollut poissa työstä tai myöhästynyt. Jos sama henkilö usein myöhästyy annetaan hänelle ensin varoituksia ja ellei tästä ole apua, eroitetaan toimestaan.

Mitä henkilökunnan palkkaukseen tulee, eivät palkat, sikäli kuin saatoim havaita olleet meikäläisiin verrattuina kovinkaan korkeita huomioonottaen sikäläisen hintatason. Alkupalkka on yleensä noin 25 - 30 dollaria viikossa; ylärajaa ei ole vahvistettu.

Suoritettut opinnäytteet otetaan kyllä huomioon palkkausta määrättäessä, mikäli niistä on suoranaista hyötyä pankkityöskentelyssä, mutta yleensä on periaatteena, että kullekin maksetaan se palkka, mikä vastaa hänen työsuoritustaan. Luonnollisesti vaikuttaa palkan suuruuteen myös työn tärkeys ja vastuu. Mutta esim. nk. puhtaasti operatiivisilla osastoilla voi suuremman työmäärän suoritettava saada paremman palkan kuin vähemmän aikaansaava. Tämä koskee esim. niitä henkilöitä, jotka käsittelevät koneellisesti shekkejä. Virka-ikä ei ole ylennystä myönnettäessä määräävänä muulloin kuin siinä tapauksessa, että kaikilla kysymykseen tulevilla henkilöillä ovat muut edellytykset samat. Ylennys myönnetään sille, joka on sen ansainnut riippumatta palvelusajan pituudesta.

Toimet täytetään yleensä pankin palveluksessa olevilla henkilöillä paitsi sellaisissa tapauksissa, jolloin tarvitaan jonkin erikoiskouluutuksen saaneita, ja sellaisia ei satu pankissa sillä kertaa olemaan.

Vuosilomamääräykset ovat eri pankeissa toisistaan jossain määrin eroavia. Esim. Irving Trust Companyssa saa virkamies, joka on tullut pankin palvelukseen tammi-, helmi- tai maaliskuussa, yhden viikon loman palveltuaan kuusi kuukautta. Huhtikuun 1 päivän jälkeen pankin palvelukseen tulleet eivät samana kalenterivuonna saa lainkaan lomaa, mutta he saavat sen sijaan seuraavana vuonna kahden viikon vuosiloman, jolloin kuitenkin täytyy olla kahdeksan palveluskuukautta. Apulaissihteerit ja apulais-vice-presidentit saavat kolmen viikon loman ja vice-presidentit yhden kuukauden. Kahta viikkoa pitemmän loman saavat, edellä mainittujen poikkeuksien lisäksi, vain ne, jotka ovat olleet pankin palveluksessa yhtäjaksoisesti 15 vuotta, jolloin loma pitenee kolmeksi viikoksi. Näin jatkuu, kunnes henkilö on ollut pankin palveluksessa 25 vuotta, minkä jälkeen hän saa neljännen viikon lomasta

korvauksen rahana. Federal Reserve Bankissa myönnetään vuosilomaa yhden vuoden palvelusajan jälkeen kaksi viikkoa aina kymmenen vuoden palvelusaikaan saakka. Kymmenen vuoden palveluksen jälkeen myönnetään jokaiselta seuraavalta vuodelta yksi päivä lisää, joten siis 25 vuoden palveluksen jälkeen saa lomaa yhden kuukauden. Samotun 25 vuoden palveluksen jälkeen saa myös yhden kerran yhden kuukauden ylimääräisen loman sekä ansiomerkin 25 vuoden palveluksesta.

Avioliiton solmimista varten myönnetään lomaa vuoden tai sitä kauemmin pankin palveluksessa olleelle yksi viikko täysin palkkaeduin. Tällaista lomaa ei vähennetä säännönmukaisesta vuosilomasta.

Useimmat pankit antavat lounaan koko henkilökunnalleen. Eräissä se kuitenkin on rajoitettu ainoastaan ylempiin virkamiehiin ja johtajiin. Niille, jotka eivät saa ruokaa, annetaan tämä etu rahana. Ruoka on joko maksuton tai maksetaan siitä käypää hintaa alempi maksu (Federal Reserve Bankissa 75 % kustannuksista). Johtokunta ja ylemmät virkamiehet syövät eri ruokasaleissa, joissa heille ruoka tarjoillaan. Muu henkilökunta aterioi sitävastoin yhteisessä ruokasalissa useissa eri vuoroissa, ja useimmissa pankeissa on käytännössä nk. cafeteria-systeemi, so. kukin saa näytteillä olevista ruokalajeista valita mitä haluaa. Harvemmissa pankeissa on virkailijoiden saatavissa ruoan asemesta ainoastaan joko kahvia tai teetä ja virvokkeita. Henkilökunnan ravintolan yhteydessä on tavallisesti erityiset lepo- ja tupakkahuoneet miehille ja naisille erikseen. Nämä huoneet ovat yleensä sangen viihtyisiä ja niissä saa vapaasti viettää ruokatuntiaan, pelata korttia jne. Naisten oleskeluhuoneisiin on miehiltä pääsy ankarasti kielletty.

Jokaisessa pankissa on sangen ajanmukaisesti ja täydellisesti järjestetty sairaalaosasto, nk. medical department. Esim.

Federal Reserve Bankissa toimii sanotulla osastolla kuusi lääkäriä ja kymmenkunta sairaanhoitajatar sekä yksi hammaslääkäri. Osaston yhteydessä on myös sairaanvuoteita, joita kuitenkin käytetään ainoastaan tilapäisissä tapauksissa. Yöpyä ei sairaalassa yleensä saa. Joskus kuitenkin poikkeuksellisesti saadaan vuoteita käyttää sellaisissa tapauksissa, että joku on joutunut tekemään hyvin myöhään työtä eikä enää voi liikenneneuvoja käyttäen päästä kotiinsa. Kaikkien pankin palvelukseen tulevien henkilöiden on alistuttava lääkärintarkastukseen, ja suoritetaan tarkastuksia henkilökunnan keskuudessa myöhemminkin mahdollisimman usein. Pankki kustantaa lääkintäosastolla sairaustapauksissa vain ensimmäisen tarkastuksen ja antaa ensiapua, mutta pitempi hoito on kunkin itsensä kustannettava. Suuria kustannuksia vaativiin leikkauksiin pankki kuitenkin voi myöntää avustusta. Hampaidenhoito-osastolla ei suoriteta paikkausta vaan annetaan ensiapua esim. särkytapauksissa, puhdistetaan hampaita ja valokuvaetaan niitä. Osasto on niin täydellinen, että otetut Röntgenkuvatkin kehitetään siellä.

Sairaustapauksissa maksetaan yleensä täysi palkka joltakin määrättyltä lyhyemmältä ajalta, tavallisesti noin kahdelta kuukaudelta, minkä jälkeen palkka vähitellen pienenee tai sen maksaminen lopetetaan kokonaan. Sairausajalta maksettavan palkan suuruus ja sen ajan pituus, jolta se maksetaan ratkaistaan kuitenkin aina in casu ja riippuu se asianomaisen palvelusajan pituudesta. Etukäteen ei tässä suhteessa haluta vahvistaa mitään määräyksiä, koska se voisi johtaa väärinkäyttöksiin. Mainittakoon tässä, että Federal Reserve Bankissa on sääntönä, että henkilö sairaustapauksessa saa täyden palkan yhdeltä viikolta, jos hän on ollut pankin palveluksessa vähemmän kuin kuusi kuukautta, minkä jälkeen sairausloma on palkaton. Vuoden pankin palveluksessa ollut saa täyden

palkan kahdelta viikolta ja puoli palkkaa samoin kahdelta viikolta. Asteikko kasvaa vähitellen ja esim. viisitoista vuotta palvelut saa sairaustapauksessa täyden palkan yhdeltä vuodelta ja puoli palkkaa myös seuraavalta vuodelta. Niin kutsuttua äitiyslomaa myönnetään yhden vuoden tai sitä kauemmin vakinaisesti pankin palveluksessa olleelle aina yhteen vuoteen saakka, mutta tämän laatuinen loma on palkatonta.

Sairaslomaltaan palattuaan tulee virkailijan ensin mennä pankin sairaalaosastolle, jossa toimitetaan täydellinen lääkärin-tarkastus. Jos lääkäri toteaa asianomaisen terveeksi ja työkykyiseksi antaa hän siitä todistuksen, joka on esitettävä osaston esimiehelle. Vasta tämän jälkeen saa asianomainen ryhtyä hoitamaan virkatehtäväänsä.

Eroamisikä on yleensä 65 vuotta, joissakin pankeissa kuitenkin naisilla 60 vuotta. Pankin palveluksesta erottuaan on virkailija oikeutettu eläkkeeseen, mikäli yleiset edellytykset eläkkeen saamiseksi ovat häneen nähden olemassa. Eläkkeen suuruus määräytyy virkavuosien ja palkan mukaan. Useimmilla pankeilla ei ole omaa eläkerahastoa, vaan on eläkkeet järjestetty jonkun vakuutusyhtiön välityksellä. Asianomaisen palkasta pidätetään määrätty prosentti vuosittain joko eläkerahastoon tai yhtiölle suoritettavaan eläkemaksuun. Loppuosan maksaa pankki. Eläkkeen on virkailija oikeutettu saamaan erotessaan pankin palveluksesta täysin palvelleena sekä myös määrättyissä tapauksissa tullessaan sitä ennen työkyvyttömäksi. Sille, joka eroaa pankin palveluksesta ennenkuin hän on saavuttanut eläkeoikeuden, maksetaan hänen eläkerahastoon suorittamansa määrä takaisin korkoineen. Jos joku palveluksessa ollessaan kuolee, maksetaan hänen oikeudenomistajilleen vainajan suorittamat eläkemaksut korkoineen sekä lisäksi avustus, joka suuruudeltaan vastaa vainajan 12 viimeisen kuukauden palkkaa.

Pankin virkailijat ovat kaikki pankin palveluksessa olleensa ryhmävakuutettuja. Sanottu vakuutus käsittää paitsi tavallisen henkivakuutuksen kuoleman varalta myös työkyvyttömyysvakuutuksen. Jos virkailija eroaa pankin palveluksesta, lakkaa vakuutus olemasta voimassa hänen osaltaan, ellei hän halua jatkaa sitä yksityisesti omissa nimissään. Vakuutuksen suuruus riippuu asianomaisen virkailijan palkan suuruudesta sekä virkavuosista. Suurin vakuutusmäärä on kuitenkin 5,000 dollaria. Eräät pankit suorittavat vakuutusmaksut kokonaan virkailijoittensa puolesta, toiset taas ainoastaan osan, noin 60 %, ja loput vähennetään asianomaisen palkasta. Maksut tällaisissa ryhmävakuutuksissa ovat hyvin alhaiset. Vapaaehtoisia henkilövakuutuksia, työttömyys-, henki- ja sairausvakuutuksia järjestetään myös virkailijoille edullisilla ehdoilla ja haluttaessa vakuutusmaksut pidätetään asianomaisten palkasta.

Yhdistystoiminta on pankkien virkailijoiden keskuudessa hyvin vilkasta. Pankin virkailijoiden yhdistystä kutsutaan klubiksi ja toimii tällaisen klubin alaosastoina mitä erilaisimpia kerhoja. Niinpä on tavallisesti pankeissa keilailu-, tennis-, baseball-, biljardi-, golf-, bridge-, valokuvaus-, postimerkkien keräily-, näytelmä- ja shakkikerhot. Muutamissa pankeissa on myös henkilökunnan keskuudessa toimiva orkesteri ja sekakuoro. Mainitut kerhot toimivat yleensä pankkien niille varaamissa huoneistoissa. Niinpä Federal Reserve Bankissa on voimistelun ja urheiluharrastuksia varten suuri voimistelusalit täydellisine voimistelun ja urheiluvälineineen. Salissa järjestetään voimisteluharjoituksia ja koripallo-otteluita, ja kerrottiin osanoton näihin olevan sangen vilkkaan. Esitelmä-, konsertti-, teatteri- ja elokuvaesityksiä varten on mainitussa pankissa erittäin tilava teatterisali näyttämöineen ja täydellisine varusteineen. Klubilla on myös oma

kirjasto ja nk. klubikauppa. Kaupasta saavat henkilökuntaan kuuluvat ostaa kaikenlaisia tarvikkeita, kuten vaatetusalaan kuuluvia tarvikkeita, taloustarvikkeita, makeisia, kirjoitustarvikkeita ym., huomattavasti alennettuun hintaan, usein jopa 40 %:n alennuksella. Klubi on myös oikeutettu antamaan jäsenilleen alennuskortteja määrättyissä liikkeissä tehtäviä ostoksia varten sanottujen liikkeiden kanssa tehtyjen sopimuksien mukaisesti. Federal Reserve Bankin klubi julkaisee myös omaa The Federalist-nimistä kaksi kertaa kuukaudessa ilmestyvää lehteä, joka sisältää etupäässä tietoja eri kerhojen toiminnasta, niiden järjestämistä tilaisuuksista, juhlista jne. Eri kerhot järjestävät myös tanssiaisia ja niihin kutsutaan silloin tällöin vieraita muistakin pankeista.

Klubien toiminta perustuu nk. self supporting, so. itsensä-kannattavaisuus-periaattelle. Pankit kuitenkin tukevat niitä taloudellisesti myöntäen raha-avustuksia erilaisiin tarkoituksiin, kuten urheiluvälineiden ja kirjojen hankkimiseen, juhlien järjestämiseen jne. Erittäin auliisti määrärahoja myönnetään urheilullisiin tarkoituksiin, kuten pankkien urheilujoukkueiden matkakustannuksiin jne. Kaikki pankit järjestävät koko henkilökunnalleen vuosittain joulujuhlan, joka pidetään joko pankin juhlahuoneistossa tai jossakin edustavassa ravintolassa.

Kuten edellä mainitsin, ovat amerikkalaiset pankit sangen suuressa määrässä mekanisoituja ja suoritetaan niissä koneilla mitä moninaisimpia tehtäviä. Osa näistä koneista on sellaisia, etteivät ne sovellu meikäläisiin oloihin, sillä ollakseen tarkoituksenmukaisia ne edellyttävät niin suurta työmäärää, että sellaiseen ei meillä koskaan päästä. Kuitenkin näin myös monia sellaisia koneita, joita varmasti menestyksellä voitaisiin käyttää suomalaisissakin pankeissa ja on mahdollista, että niitä täällä joissakin pankeissa jo onkin. Koneiden rakenteen ja toiminnan selvit-

teleminen suullisessa esityksessä on melko vaikeata, mutta tah-
toisin kuitenkin mainita seuraavassa jotakin eräistä tyypeistä.

Aivan yleinen amerikkalaisissa pankeissa käytetyistä ko-
neista on yhdistetty shekkien yhteenlasku- ja lajittelukone.
Kone muistuttaa suurin piirtein meillä käytännössä olevia suuria
sähköllä toimivia yhteenlaskukoneita. Shekit pudotetaan yksitel-
len koneen yläosassa olevaan aukkoon ja samalla painetaan nap-
pia, jossa on maksavan pankin nimi, sekä nappeja, jotka osoit-
tavat shekin summan. Kone siirtää automaattisesti shekin koneen
sisällä olevaan ko. pankin lokeroon ja merkitsee shekin summan
kahdelle nauhalle, joista toinen sisältää kysymyksessä olevan
pankin shekkien ja toinen kaikkien laskettavien shekkien yhteis-
määrän. Koneessa on 24 lokeroa shekkejä varten, joten sillä voi-
daan yhtäaikaa laskea ja lajitella 24 pankin shekit. Laskurullia
on 25, siis yksi kutakin pankkia kohden ja yksi, joka sisältää
kaikkien shekkien yhteissumman. Täten saadaan heti täsmäys kun-
kin laskettavana olevan pankin shekkien summan ja kaikkien samalla
kerralla laskettavien shekkien yhteissumman kesken. Jos kysymyk-
sessä on enemmän kuin 24 pankkia, on laskeminen suoritettava kah-
teen tai useampaan kertaan ja tällöin 23 lokeroon pannaan tavalli-
simpien pankkien shekit ja 24:nteen lokeroon kaikki muut, jotka
lasketaan ja lajitellaan uudelleen. Koneella pystytään laskemaan
ja lajittelemaan noin 1,200 - 1,500 shekkiä tunnissa ja käyvät
nämä koneet läpi vuorokauden kolmessa vuorossa. Sen jälkeen kun
shekit on koneella laskettu, ne kaikki filmataan erikoisella ko-
neella, joka valokuvaa ne yhdellä kertaa molemmilta puolilta.
Filmit varustetaan päiväyksellä ja numeroilla, joten shekki on
yleensä filmirullasta helppo löytää. Filmauskoneella voidaan kä-
sitellä noin 3,200 - 3,600 shekkiä tunnissa ja mahtuu yhteen ai-
noaan filmirullaan noin 3,800 kuvaa.

Kaikki kirjanpitolähtävät suoritetaan kirjanpitolähtävillä, jotka suurin piirtein ovat jo meilläkin käytännössä olevia kirjanpitolähtäviä. Sen sijaan laskukoneet olivat suurelta osalta sähköllä toimivia yhdistettyjä yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskukoneita. Sama kone suorittaa automaattisesti kaikki neljä laskutapaa ja olivat ne hyvin käytännöllisiä esim. korkoja laskettaessa. Samoin oli pankeissa paljon yhdistettyjä kirjoitus- ja laskukoneita, joilla voidaan esim. kirjoittaa luetteloita ja samalla saada lasketuksi luettelossa esiintyvien lukujen yhteis-
summat.

Myös shekkien allekirjoittaminen suoritetaan suurimmaksi osaksi koneella. Koneessa on irtonainen nimikirjoitukset sisältävä painorulla, joka vain painamisen ajaksi liitetään koneeseen ja tapahtuu koneen käyttäminen kahden valvojan läsnäollessa. Koneessa on juokseva numerotaulu, josta nähdään allekirjoitettujen shekkien lukumäärä, ja voidaan näin ollen todeta, että konetta eivät asiaankuulumattomat ole käyttäneet.

Kaikista ihmeellisistä ja monimutkaisista kone on kuitenkin nk. tabulating- eli taulukointikone, jonka toiminta perustuu reikäkorttijärjestelmään. Näissä korteissa, jotka valmistetaan eri koneella, ei esiinny minkäänlaista tekstiä vaan ainoastaan reikiä, jotka korvaavat määrätyn tekstin. Tällaiset kortit voidaan pinnassa asettaa taulukointikoneeseen, joka automaattisesti niiden perusteella kirjoittaa kaikenlaatuisia luetteloita, taulukoita, tiliotteita, osoitteita jne. Kone on täysin automaattinen ja tarvitsee se apukoneinaan eräänlaisen kontrollikoneen sekä korttien järjestelykoneen. Järjestelykone pystyy automaattisesti järjestämään kortit numerojärjestykseen ja aakkojärjestykseen. Näitä koneita käytetään esim. arvopaperiosastoilla, joissa koko kirjanpito on järjestetty tällaiseksi reikäkorttijärjestelmäksi. Jos halutaan esim. tiliote jonkun asiakkaan arvopaperitilistä, pannaan

hänen korttipinkkansa koneeseen ja muutamassa hetkessä on kone kirjoittanut täydellisen tiliotteen. Mainitunlaisten koneiden käyttäminen edellyttää kuitenkin tuhansia asiakkaita, sillä niiden työteho on siksi suuri ja hintakin korkea.

Kirjeiden postittaminen tapahtuu myös täysin automaattisesti. Postituskone painaa osoitteen kuoreen, taivuttaa kirjepaperin, työntää sen kuoreen, sulkee kuoren ja lyö lopuksi postimerkkileiman kuoren päälle.

Suomen Pankin kannalta kuitenkin mielenkiintoisin lienee setelinlaskukone, joita näin toiminnassa Federal Reserve Bankissa New Yorkissa. Siellä oli näitä koneita yhdessä ainoassa salissa 235 kpl ja laskettiin niillä kullakin tunnissa 4,000 seteliä. Ulkonäöltään kone muistuttaa pientä pianoa ja se toimii sähköllä. Tavallisesti lasketaan koneella kerrallaan vain yhtä valööriä olevia seteleitä, mutta kuulemani mukaan löytyy myös sellaisia koneita, joilla voidaan samalla kerralla laskea eriarvoisia seteleitä. Koneen etuosassa on useampia lokeroita, joihin setelit pannaan yksitellen sivultapäin. Aukon suulla oleva pieni pyörä vetäisee setelin lokeroon. Kone on niin herkkä, että jos yrittää panna samalla kerralla kaksi seteliä päällekkäin aukkoon, ei kone toimi, vaan se pysähtyy. Setelien täytyy siis olla suorina eivätkä paksummalla paperilla paikatut setelit sovi tällaiseen koneeseen. Meikäläisiä suurikokoisia seteleitä olisi käsittääkseni tällaisella koneella myös melko hankalaa käsitellä. Yhteen aukkoon pannaan kaikki kuluneet setelit ja toisiin käyttökelpoiset setelit, kunkin Federal Reserve Bankin, joita on 12, omaan aukoonsa. Kun laskija on pannut kaikkiin aukkoihin yhteensä 100 seteliä, kone pysähtyy ja laskija voi siis todeta, että nipussa, joka oli hänen laskettavanaan, oli ollut 100 seteliä. Jos hänen käteensä jää jotakin tai kone ei vielä pysähdy, on nipussa ollut joko liikaa tai liian

vähän seteleitä, mikä myös voidaan todeta koneeseen asennetusta vaihtuvasta numerotaulusta. Kun johonkin lokeroista on kertynyt 100 seteliä, syttyy lokeron yläpuolella olevaan pieneen lamppuun punainen valo ja laskija voi lokeron ulkopuolella olevasta vaihtuvasta numerolaatasta lukea, että siinä on 100 seteliä. Silloin hän pudottaa lokeroon ylhäältäpäin pahvilevyn, joka eroittaa 100 kappaleen niput toisistaan. Niput siirtyvät automaattisesti koneen alaosaan oleviin lokeroihin, joista ne kerätään ja liimapaperilla sidotaan 100 kappaleen nippuihin. 10 kpl. 100 kpl:n nippuja sidotaan koneella yhdeksi suureksi nipuksi.

Kuluneet setelit hävitetään polttamalla Treasury Departmentissa Washingtonissa. Kaikki Federal Reserve Bankit lähettävät sinne kuluneet setelinsä. Ennen lähettämistä seteleihin lyödään neljä reikää, jotka rikkovat setelien numerot. Sitten setelit leikataan koneella pitkittäin kahtia. Ensimmäisessä lähetyksessä lähetetään setelien yläpuolikkaat kirjaamattomina ja kun niiden vastaanotosta on saatu vahvistus, lähetetään alapuolikkaat. Kuluneiden setelien puolikkaiden lähettäminen Washingtoniin tapahtuu lukituissa kangassäkeissä. Treasury Departmentissa tarkastetaan, että setelien kummatkin puolikkaat ovat saapuneet, ja, mikä ihmeellisintä, vastaavat puolikkaat sisältävät puntit järjestetään yhteen. Tämän tapahduttua setelit poltetaan sitä varten konstruoiduissa uuneissa, jotka ovat kaksiosaiset. Ensimmäisessä osassa tapahtuu varsinainen palaminen ja toisessa osassa, johon hiiltyneet osat ja kaasut ilmapirran johdosta kulkeutuvat, palavat vielä nekin. Uunit ovat konstruoidut yksinomaan setelinpolittoa varten eikä niitä käytetä lämmön aikaansaamiseen.

Suomen Amerikassa nauttima goodwill on jo niin yleisesti tunnettu ja usein mainittu käsite, että sitä tuskin tarvitsisi enää

mainitakaan. Se tuli myös meidän osaksemme niin täydellisenä ja monimuotoisena, että matka, jonka ennen lähtöäni kuvittelin paitsi tietysti mielenkiintoiseksi, myös melko rasittavaksi, muodostui odottamattoman helpoksi ja antoisaksi. Amerikkalaisethan yleensäkin ovat sangen välittömiä, luonnollisia ja avuliaita, mutta jo pelkkä maininta siitä, että oli Suomesta, avasi kaikki portit. Kaikki olivat valmiita tekemään parhaansa matkamme onnistumisen edesauttamiseksi. Kuten jo mainitsin, antoi esim. Chemical Bank suosituskirjeet kaikkiin niihin New Yorkin ulkopuolella oleviin pankkeihin, joissa halusimme käydä, sekä ilmoitti niihin etukäteen tulostamme, joten vastaanotto saapuessamme oli valmiiksi järjestetty. Pankkien arkkitehdit olivat aina kutsutut paikalle, pankkien pääpiirustukset olivat vapaasti käytettävissämme jne. Lounaskutsuja tuli tuhkatiheään ja eräät pankit järjestivät lisäksi päivällisiä, teatteri- ja konserttikäyntejä sekä automatkoja. Federal Reserve Bank järjesti lisäksi käytettäväkseni oman huoneen puhelimeen ja oikeuden aterioida pankissa, vieläpä kutsua lounaalle omia vieraitanikin, jos niin halusin. Yksi pankin virkamiehistä oli koko ajaksi määrätty oppaakseni ja hänen välityksellään sain nähdä kaikki mitä halusin ja hän myös järjesti yhteydet niihin henkilöihin, joiden kanssa halusin keskustella.

Käsitykseni on, että meillä on amerikkalaisista pankeista sangen paljon oppimista. Tosin niissä kaikki tapahtuu suunnattoman suuressa mittakaavassa, mutta jos voi opiskeluunsa varata riittävästi aikaa, olen aivan varma, että opiskelija voi löytää paljonkin sellaista, mikä on sovellettavissa myös meidän oloihimme.

- - - - -